

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовео комисију 25. III 2015. Научно-наставно веће Филолошког факултета   2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: 1. др Цветана Крстев, редовни професор, библиотека информатика, 20. V 2014, Филолошки факултет Универзитета у Београду   2. др Александра Вранеш, редовни професор, библиотекарство и информатика, 14. XII 2004, Филолошки факултет Универзитета у Београду   3. др Весна Милићевић, редовни професор, пословна економија и макроекономија, 1. IX 1998, Факултет организационих наука Универзитета у Београду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Адам Софронијевић   2. Датум рођења, општина, република: 15. VII 1973. Београд, Србија   3. Датум одбране, место и назив мастер рада: 7. XII 2009. Београд, „Неки елементи бизнис модела на примеру Универзитетске библиотеке ’Светозар Марковић’“ 27. IV 2010. Београд, „Значај унутрашњег предузетништва за имплементацију концепта Предузеће 2.0“   4. Научна област из које је стечено академско звање мастера: Библиотека информатика, Менаџмент
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Нова парадигма сарадње у библиотекама
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графика и сл.
У дисертацији се разматра пословање библиотека са аспекта растућег утицаја Веб 2.0 технологија и тиме изазваних друштвених промена. Доказује се хипотеза да је неопходно применити нову парадигму сарадње у библиотекама како би се остварили предуслови за ефикасне промене које могу да гарантују успешно пословање библиотеке у будућности. Предмет научног истраживања дисертације представљају услови који омогућавају да пословање библиотека буде усклађено са потребама и очекивањима група заинтересованих за њено пословање. Област дисертације конкретизује се кроз тему сарадње у библиотекама.

У дисертацији се анализирају три главне теме: узроци који мењају очекивања и навике везане за сарадњу запослених у библиотекама и корисника оличену у концепту Библиотека 2.0 и сарадњу запослених у библиотекама и осталих група заинтересованих за њено пословање оличену у концепту Предузеће 2.0. Ради обраде ових тема кандидат је детаљно представио концепт Веб 2.0 кроз његове најпознатије сервисе, а потом и могућности његових примена у остваривању концепата Библиотека 2.0 (комуникације и услуге усмерене на кориснике) и Предузеће 2.0 (комуникација и услуге усмерене на пословање).

У оквиру дисертације, у циљу обраде ових главних тема, аутор је обавио два оригинална истраживања. Прво је Интернет истраживање коришћења Веб 2.0 технологија у библиотекама различитог типа у Србији. Друго истраживање се односи на коришћење Веб 2.0 технологија у пословне сврхе у библиотекама различитог типа и величине разних земаља Европе. Ово истраживање је обављено путем Интернет упитника, структурираног интервјуа и директног контакта. Добијени резултати су анализрани квантитативно и квалитативно.

На основу добијених података кандидат је дефинисао нову парадигму сарадње у библиотекама као суштински помак ка већој динамици комуникације, већој транспарентности размењених података, брисању традиционалних линија које разграничавају запослене од корисника и чланове менаџмента од запослених у библиотеци. Нова парадигма сарадње означава помак ка новим комуникационим технологијама и алатима, пре свега онима које данас означавамо као Веб 2.0 технологије и алати.

Дисертација обухвата 461 страну, а у оквиру тога 8 поглавља (327 страна), списак коришћене литературе (16 страна, 232 библиографске јединице) и 9 прилога (118 страна). У дисертацији укупно има 20 слика и 13 табела. Поглавља дисертације су:

1. Увод (13 страна).
2. Предмет дисертације (5 страна).
3. Преглед литературе (44 стране).
4. Нове навике и очекивања корисника библиотека (54 стране, 3 слике).
5. Сарадња са корисницима – Библиотека 2.0 (55 страна, 2 слике, 2 табеле).
6. Предузеће 2.0 у библиотеци (70 страна, 7 слика, 7 табела).
7. Библиотекарство и нова парадигма сарадње (81 страна).
8. Закључак (5 страна).

Прилози дисертације су:

- Д1 Преглед плана и реализације истраживања концепта Предузеће 2.0 у библиотекама Европе (4 стране)
- Д2 Лого и други визуелни елементи истраживања (9 страна, 8 слика)
- Д3 Текст Интернет упитника (15 страна)
- Д4 Комплетни квантитативни подаци добијени у првој фази истраживања (16 страна, 1 табела)
- Д5 Текст структурираног интервјуа (7 страна)
- Д6 Резултати друге фазе истраживања (11 страна)
- Д7 Резултати треће фазе истраживања (5 страна)
- Д8 Библиотека 2.0 у Србији – подаци (49 страна, 3 табеле)
- Д9 Слике и табеле (2 стране)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Први део дисертације кандидата Адама Софронијевића има два поглавља. У уводном поглављу представљени су мотивација за рад на дисертацији, њено подручје, коришћена методологија и постављена хипотеза. Мотивација за рад на овој дисертацији је потреба да се испита до које мере у данашњем друштву постоји слободан проток информација и у којој мери су библиотеке, са својим традиционалним и новим функцијама, те које тај слободан проток могу да обезбеде или га обезбеђују већ данас. Предмет научног истраживања дисертације представљају услови који омогућавају да пословање библиотека буде усклађено са потребама и очекивањима група заинтересованих за њено пословање. Кандидат истражује, с

једне стране, узроке који доводе до промена потреба корисника и неадекватности досадашњег пословања библиотека у промењеном окружењу, а с друге стране, истражује основе које омогућавају унапређивање пословања библиотека на начин који би био трошковно одржив за оснивача, а истовремено усклађивао пословање са новим потребама и очекивањима корисника. Област дисертације конкретизује се кроз тему сарадње у библиотекама која се проучава кроз примену концепата Библиотека 2.0 и Предузеће 2.0. Кандидат се у дисертацији бави концептом свеобухватне, нове сарадње у библиотекама кроз обраду три главна аспекта те сарадње: очекивања и навике корисника везана за учествовање корисника библиотеке у процесу коришћења услуга библиотеке, као и у оним активностима које су традиционално обављали искључиво запослени у библиотеци, сарадња запослених у библиотекама и корисника оличена у концепту Библиотека 2.0 и сарадња запослених у библиотекама и осталих група заинтересованих за њено пословање оличена у концепту Предузеће 2.0. На крају уводног поглавља кандидат поставља основну хипотезу која се у дисертацији доказује: „За успешно пословање у области библиотечко-информационе делатности у предвидивој будућности неопходан услов представља примена нове парадигме сарадње у библиотеци.“ За доказивање ове хипотезе аутор се ослањао на увид у постојећа сазнања других, заснована на истраживањима и теоријским разматрањима, а исказана у релевантној литератури, анализу секундарних извора, као и анализу резултата сопственог оригиналног истраживања. У оквиру истраживања аутор је користио методе упитника и структурираног интервјуа, узорак су чиниле 162 библиотеке из Европе, а добијени резултати су квантитативно и квалитативно анализирани. У другом поглављу уводног дела, кандидат са више детаља представља предмет дисертације, а то су библиотеке и њихова трансформација у промењеним условима рада као последица информационо-технолошке револуције, корисници библиотека, библиотекари и други заинтересовани за рад библиотека и њихове навике и очекивања у новим условима као и информације које настају у библиотекама са циљем да се одговори на потребе корисника.

Други део дисертације кандидата Адама Софронијевића је подељен у четири поглавља. У трећем поглављу је дат исцрпан преглед литературе која се бави темама релевантним за доказивање хипотезе ове дисертације. Овај преглед обухвата следеће теме: (а) процес читања као сложени низ међусобно повезаних активности које за циљ имају повећање нивоа информисаности читаоца путем преузимања података са унапред одабраног медијума и активног препознавања симбола које медијум носи; (б) физички носиоци текста (папир некад и рачунарски екран данас) и њихов утицај на процес читања; (в) Веб 2.0 технологије чија је главна карактеристика активно учешће корисника чиме се суштински мења како читалац тако и процес читања; (г) анализа веза међу људима са циљем премошћивања процепа у друштвеним структурама и њихова подела на јаке везе (укратко, везе блиских сарадника) и слабе везе (повремене везе с људима изван непосредног радног окружења); (д) Библиотека 2.0 као подкуп оних библиотечких услуга које треба да задовоље потребе корисника настале као директна или индиректна последица Веб 2.0; (ђ) Предузеће 2.0 као примена Веб 2.0 технологија за постизање пословних циљева организације у оквиру њених пословних процеса с посебним освртом на примену овог концепта у библиотекама; (е) Унутрашње предузетништво као процес који се одвија у предузетним организацијама кроз деловање „унутрашњих предузетника“ - креативних особа, који своје нове идеје претварају у профитабилне подухвате радећи у оквиру организације у којој су запослени.

У четвртном поглављу „Нове навике и очекивања корисника библиотека“ кандидат разматра преломни тренутак у развоју писања и читања до кога долази под утицајем информационо технолошке револуције. Процеси читања и писања у којима појединац самостално креира или ишчитава текст реч по реч се замењују процесима, у неким аспектима и аутоматизованим, у којима поред појединаца учествују као партнери и други људи или машине. Као важан моменат у овој трансформацији истиче се настајање „културе учествовања“, то јест таквог окружења у коме су корисници не само конзументи садржаја већ и његови креатори, а чије је настајање и развој потпомогнуто новим Интернетом, пре свега технологијама Веб 2.0. Кандидат посебно разматра промене које под овим утицајима трпи читалац и процес читања, те ради њиховог разумевања уводи појмове: „усамљени читалац“ и „Читање 2.0“. Усамљени читалац доживљава текстуални садржај кроз традиционалну

активност читања, која подразумева дијалог са аутором дела путем његовог садржаја. Овакав дијалог, наравно, није интерактиван пошто аутор није у прилици да дело мења и допуњава, без обзира на реакције читаоца. С друге стране, карактеристике Читања 2.0 су интерактивност, која се реализује кроз допуну садржаја путем форми као што су забелешке и дописивање, и сарадња, која се одвија путем препоручивања садржаја и кроз креирање додатних садржаја. Сарадњу и интерактивност, два лица Читања 2.0, обезбеђује лака доступност наведених елемената коју обезбеђује једноставан софтвер. Посебан моменат у навике и очекивања корисника библиотека и читалаца уопште доноси аутоматизација анализе и стварања текста, чији су домети све већи. Било да се говори о једноставним алатима за анализу и креирање текста, попут провере правописа, или о оним најсложенијим, попут аутоматског превођења, они увек укључују компоненте за обраду конкретног природног језика, те је одговорност сваке средине да овакве алате обезбеди својим „читаоцима 2.0“ велика. На крају овог поглавља кандидат представља промене које се одвијају у процесу настајања текста и његовом објављивању. На првом месту ту су промене које доносе многобројни алати за кооперативан рад као и они за коначно обликовање текста. Велике промене доносе и такозване електронске књиге, које означавају како садржај тако и медијум на коме је тај садржај представљен, обезбеђују корисницима како удобност традиционалног, „усамљеног“ читаоца, тако и многобројне могућности интеракције и сарадње новог „читаоца 2.0“. Посебне форме представљају „флуидне публикације“ које представљају резултат колективног ауторства у временском континууму у коме трају и „нано публикације“ које као специфичан облик публиковања научних резултата представљају најмању јединицу знања коју је могуће публиковати и референцирати. За ове нове форме стварања и публиковања текста од великог је значаја и ново поимање ауторства, а посебно усвајање концепта отвореног приступа.

У петом поглављу „Сарадња са корисницима – Библиотека 2.0“ кандидат представља концепт који отвара нове перспективе пословања у библиотечко-информационој делатности путем интензивираних комуникација која прелази у сарадњу са корисницима библиотеке, познат као Библиотека 2.0. Комуникација корисника с библиотеком је постојала и у традиционалним библиотекама, али нове информационо-комуникационе технологије је подижу на виши ниво и нуде нове могућности као што су дељење садржаја, подстицање ауторског исказивања и коришћење мишљења многобројних других корисника. Кандидат, с тога, првенствено представља технологије које чине Веб 2.0 а које су у основи сарадње корисника и савремених библиотека, пре свега: друштвене мреже, блог, форум, вики, RSS и етикете, а затим и најприсутније начине њиховог коришћења у библиотекама данас. Тако многе библиотеке имају своје Фејсбук странице које служе повезивању људи, промоцији библиотеке, и презентацији садржаја и услуга које библиотека нуди у виртуелном и физичком простору. С друге стране, Твитер као специфична друштвена мрежа – микроблогинг - користи се за брзо извештавање о културним догађајима или научним скуповима у библиотеци или изван ње. Блог технологија се користи у библиотекама као платформа за комуникацију са корисницима која је тематски ограничена на ужу тему, најчешће пројекат или појединачну услугу. Форум представља место на Интернету на коме се окупља виртуелна заједница која дели исте културне моделе или интересовања, па његово коришћење у библиотеци представља изузетно моћно средство за комуникацију са корисницима и за стварање дугорочног односа са њима. Под појмом Вики подразумева се истовремено скуп повезаних веб страница које су створене заједничким доприносом групе сарадника и софтвер којим се управља овим веб страницама. Основне карактеристике вики технологије – отворено, сарадничко уређивање, контрола измена и безбедност и структурирање знања – чине је изузетно погодном за коришћење у библиотекама пре свега за развијање сервиса Библиотека 2.0, односно за омогућавање корисницима да се укључе у рад библиотеке и да стварањем садржаја унапређују вредност библиотечких услуга за себе и друге кориснике. RSS технологија за сигнализирање појаве новог садржаја, иако данас донекле превазиђена, користи библиотекама да редовним посетиоцима своје веб презентације на ефикасан начин укаже на појаву нових информација. Технологије сигнализирања се све више унапређују и кроз коришћење метода машинског учења би у будућности могле да нуде персонализовани приступ овом проблему. Под етикетирањем се подразумева организовање података означавањем објеката, чиме се уноси организациони смисао у систем многобројних

појединачних објеката. Иако корисници често етикетирају објекте за своје потребе, ради лакшег будућег сналажења, исте објекте често етикетира велики број људи, чиме се без додатног напора постиже класификација дигиталних објеката. Овај приступ назива се фолксономија. Коначно, многобројни преносни уређаји, попут мобилних телефона, таблет рачунара и производа који се носе као модни детаљи, који сви поседују моћне рачунарске и информационо–комуникационе могућности уводе мобилно рачунарство у библиотеке, те данас све више њих поседује посебно дизајниране странице за мобилне уређаје. У закључном делу овог поглавља кандидат се бави веома значајним питањем коришћења Веб 2.0 технологија у библиотекама у Србији. Да би пружио релевантан одговор кандидат је спровео опсежно Интернет истраживања о примени ових сервиса у 162 библиотеке различитог типа у Србији: матичне, јавне, универзитетске и друге. Истраживање је показало да сразмерно велики број библиотека уопште нема Интернет презентацију (21%) или има тек једну страницу у оквиру друге институције (17%), док од оних које је имају већина има бар један сервис Веб 2.0 (85%). Најпопуларнији сервис је Фејсбук (60%), за којим следе Твитер и Јутјуб. Преко Фејсбука је такође умрежено највише корисника, преко 170.000. Истраживање је показало да су библиотеке у Србији слабо представљене у Википедији – само 12% библиотека има свој чланак у овој енциклопедији.

Шесто поглавље „Предузеће 2.0 у библиотеци“ се састоји од две целени. У првој кандидат представља концепт Предузеће 2.0 као примену Веб 2.0 технологија у пословне сврхе, односно њихову примену за комуникацију и сарадњу са групама заинтересованим за пословање организације. У случају библиотека Предузеће 2.0 односи се на примену Веб 2.0 технологија која није усмерена ка непосредним корисницима библиотечких услуга. Да би осветлио ове примене, кандидат пре свега прецизира ко све чини групе заинтересоване за пословање библиотеке: с једне стране, то су запослени, волонтери и корисници, а с друге стране су то колеге библиотекари других библиотека, доносиоци одлука везаних за финансирање библиотеке, пословни партнери библиотеке и коначно сви потенцијални корисници библиотеке и посредни финансијери (кроз пореска давања). Даље кандидат представља облике пословне сарадње у библиотекама који су управо усмерени ка главним групама заинтересованих за њено пословање и како се то пословање може унапредити применом Веб 2.0 технологија – за побољшану комуникацију, планирање пословања и унапређење ефикасности управљања библиотekom. Посебно, кандидат анализира остваривање „слабих“ и „јаких“ веза у светлу примене Веб 2.0 сервиса. Примена Веб 2.0 сервиса у пословне сврхе води ка остваривању концепта Предузеће 2.0 у библиотекама под чим се подразумева да је коришћење Веб 2.0 алата у пословне сврхе постало део стандардних радних процедура и обавеза. Кандидат дефинише шест фаза увођења концепта Предузеће 2.0 у библиотеке. Унутрашње предузетништво, као скуп свих оних активности, радњи и иницијатива с елементима предузетништва које се реализују на иницијативу запослених у оквирима пословања библиотеке, кључни елемент је за примену концепта Предузеће 2.0. Кандидат истиче значај повољне организационе културе у библиотеци (однос према неуспеху, систем награђивања, правила и прописи, итд.) за успешно деловање унутрашњих предузетника, а самим тим и за успешну примену концепта Предузеће 2.0.

Друга целина шестог поглавља посвећена је оригиналном истраживању примене концепта Предузеће 2.0 у библиотекама Европе. Методологија истраживања обухвата прикупљање квантитативних података помоћу упитника дистрибуираног путем Интернета, истраживање на терену и прикупљање додатних података непосредном комуникацијом. Истраживање је обављено у три фазе: (а) припрема упитника и пратећих елемената анкете, дистрибуција упитника контактирањем библиотечких организација, анализа резултата и припрема података за наредну фазу истраживања; (б) прикупљање података на терену, током посета библиотекама у европским земљама; (в) комуникација између аутора и запослених у библиотекама који су претходно учествовали у истраживању на терену. У првој фази истраживања, кандидат је послао упитник на 400 адреса библиотека Европе (чланица библиотечког удружења Либер) на који је добио 168 одговора. Упитник се састојао од 20 питања подењених у три групе: прва група се односила на примену Веб 2.0 технологија у пословне сврхе у библиотеци, тј. на процес увођења концепта Предузеће 2.0, друга се односила

на могућности библиотека да изађу у сусрет новим навикама и очекивањима корисника у читању и учешће корисника у пословним активностима библиотеке, а трећом групом питања су прикупљени подаци о библиотеци и о спремности њених библиотекара да учествују у другој фази истраживања. У другој фази истраживања кандидат је обавио десет посета библиотекама у осам европских земаља. Избор библиотека, али и земаља у којима ће се обавити истраживање био је заснован на потреби да се покрију случајеви достизања различитих фаза процеса увођења концепта Предузеће 2.0 као и да се покрије разноврсност културних модела земаља чије се библиотеке посећују. Током ових посета кандидат је користио методу структурираног интервјуа у разговору са запосленима и члановима управе библиотека. У трећој фази истраживања кандидат је комуницирао путем Интернета са запосленима у институцијама у којима је обављено теренско истраживање током претходне фазе ради прикупљања информација специфичних за дату установу и дати сценарио увођења концепта Предузеће 2.0. На крају овог поглавља кандидат је представио квантитативне и квалитетивне резултате свог истраживања. На основу квантитативних података могуће је сагледати неке основне трендове: нпр. скоро три четвртине библиотека које су се одазвале позиву користи бар неку од Веб 2.0 технологија у пословне сврхе које нису везане за кориснике, и у библиотекама Европе друштвене мреже попут Фејсбука и Твитера су сервиси Веб 2.0 који се најчешће користе у пословне сврхе, највише испитаника мисли да су непознати трошкови одржавања Веб 2.0 сервиса и обуке запослених за њиховог коришћење највећа препрека за њихово увођење, унутрашњи предузетници су најчешћа покретачка снага примене концепта Предузеће 2.0 у библиотекама, итд. У овом делу кандидат је представио бројчане податке по земљама из којих су библиотеке - учесници истраживања, по типовима библиотека и слично. Квалитативни резултати истраживања су махом добијени на основу обављених разговора и додатне комуникације с појединим библиотекама у последње две фазе истраживања. Добијене информације се односе на промене у библиотеци и њеној организационој култури изазване новим технологијама, на унутрашње предузетништво и његов статус у испитиваној библиотеци, на примену концепта Библиотека 2.0 и Предузеће 2.0 у конкретним библиотекама и на промене у читању. Коначан закључак кандидата је присуство неуједначености ставова, идеја, активности, процеса и резултата који карактерише како библиотеке као институције, тако и библиотекаре као њихов најважнији ресурс.

У седмом поглављу „Библиотекарство и нова парадигма сарадње“ кандидат на основу свеобухватног изучавања проблема и резултата добијених сопственим оригиналним истраживањем дефинише појам „нове парадигме сарадње“, представља прве резултате у њеној примени и даје препоруке за њену успешну реализацију у будућности. У првом делу овог поглавља, кандидат представља четири карактеристична примера библиотека: (1) библиотека у којој је остварен пун ефекат сарадње успешном применом концепта Предузеће 2.0, (2) библиотека у којој је постојала добра намера за увођење концепта Предузеће 2.0, али ту добру намеру нису пратиле одговарајуће мере управе те је успех изостао, (3) библиотека у којој постоје одговарајући ресурси, али организациони услови те библиотеке и њена организациона култура не иду у прилог остваривању сарадње путем Веб 2.0 технологија, и, коначно, (4) библиотека коју карактерише слабо финансирање и недовољан развој ресурса, али у којој постоји клима за унутрашње предузетништво те је остварена успешна сарадња запослених и управе што је довело до одређеног успостављања „нове сарадње“.

У другом делу седмог поглавља кандидат даје препоруке за успешно остваривање концепта Предузеће 2.0 у библиотеци. Један од важних предуслова је планирање које треба да се заснива на релевантним подацима који пружају увид у капацитете организације у погледу унутрашњег предузетништва, знања и вештина запослених везаних за Веб 2.0 технологије, као и у погледу општег пословања, организационе културе и односа који владају међу запосленима. На основу података прикупљених у другој и трећој фази истраживања кандидат је формулисао и неке препоруке за добру праксу у процесу примене Веб 2.0 технологија у пословне сврхе. Прва група ових препорука се односи на организациону културу која се споро и тешко мења, каква год да је организација у питању. Важан корак ка унапређивању организационе културе је доношење дугорочног плана реорганизације библиотеке као организације, што често, посебно када се ради о великим библиотекама, подразумева израду

докумената (стратегија развоја за дати период или агенда за дати период) и остваривање услова за њихово спровођење. Унапређивање организационе културе треба да иде у правцу подстицања унутрашњег предузетништва. Друга група смерница обухвата препоруке за примену метода и техника менаџмента и организационе мере које треба да дугорочно доведу до стварања пожељне организационе културе у библиотеци. Од посебног је значаја унапређивање организационе структуре (нпр. прелазак са функционалне на матричну организацију) која треба да омогући брз пренос података у организацији и добру вертикалну и хоризонталну комуникацију. Такође, организациона правила и прописи треба да омогуће и подстакну проток података и идеја у организацији, како вертикално тако и хоризонтално, да би се смањило времена протока, што је изузетно значајно за данашње пословање када кашњење у извештавању лако доводи до пропуштања прилика и великих опртунитених трошкова. Премда је процес примене концепта Предузеће 2.0 у библиотекама више прилагођен иницијативама које иду од доле на горе, тј. иницијативама које покрећу унутрашњи предузетници, улога менаџмента је ипак веома велика. Да би примена концепта Предузеће 2.0 у библиотекама била успешна потребно је да партнерство менаџмента и унутрашњих предузетника буде динамично и да се одвија уз пуно разумевање менаџмента за потребе унутрашњих предузетника јер ће једино тако исход предузетничких иницијатива бити позитиван.

У трећем делу седмог поглавља кандидат Адам Софронијевић на основу свих претходно прикупљених података и изведених закључака дефинише „нову парадигму сарадње“ у библиотекама. Нова парадигма сарадње суштински означава помак ка већој динамици комуникације, већој транспарентности размењених података, брисању традиционалних линија које разграничавају запослене од корисника и чланове менаџмента од запослених у библиотеци. Она означава помак ка новим комуникационим технологијама и алатима, пре свега онима које данас означавамо као Веб 2.0 технологије и алати. Она такође означава и померање у односу на традиционалну парадигму сарадње у библиотекама у правцу аутоматизације интелектуалних послова, укључујући измењене улоге свих чланова група заинтересованих за пословање библиотеке у односу на радне процесе, као и на процесе пружања и коришћења библиотечких услуга. Изражена аутоматизација структурираних радних процеса и библиотечких услуга и изражена улога креативности и могућности да се испољи креативност запослених у оквиру оних радних процеса који нису структурирани и приликом пружања и коришћења оних услуга које не укључују структурираност услужног процеса, представљају важне елементе нове парадигме сарадње у библиотекама.

У осмом поглављу „Закључак“ Адам Софронијевић даје закључни сажетак дисертације. Кандидат истиче да је дисертацијом доказана полазна хипотеза „За успешно пословање у области библиотечко–информационе делатности у предвидивој будућности неопходан услов представља примена нове парадигме сарадње у библиотеци.“ Хипотеза је доказана на основу емпиријског истраживања спроведеног у библиотекама Европе, које се односило пре свега на област Предузеће 2.0, као и на основу повезивања резултата истраживања са већ постојећим сазнањима и резултатима истраживања других истраживача, пре свега у области Библиотека 2.0. Као важан део доказа хипотезе разматране су основе успешности пословања библиотека данас и у предвидивој будућности, конкретизоване у области читања. Имајући у виду основе успешности пословања савремених библиотека, увиде других аутора у области сарадње са корисницима односно реализацију сервиса Библиотека 2.0 и резултате оригиналног истраживања аутора везаног за примену концепта Предузеће 2.0 у библиотекама Европе, дефинисана су четири типична примера из праксе пословања библиотека који недвосмислено указују да се успешно пословање може реализовати само у оквирима примене нове парадигме сарадње у библиотекама. На крају, кандидат указује на ограничења остварених резултата, пре свега ради ограниченог географског подручја истраживања. Као правце будућег развоја кандидат истиче истраживање могућих негативних аспеката примене Веб 2.0 технологија у библиотекама и истраживање односа користи и трошкова, пре свега временских, који могу настати у процесу примене Веб 2.0 технологија у библиотекама.

Четврти део дисертације Адам Софронијевић састоји се од библиографије (263 јединице на енглеском и српском језику) и девет додатака:

Д1 Преглед плана и реализације истраживања концепта Предузеће 2.0 у библиотекама Европе –

садржи и писмо, на енглеском и српском, којим је упућен позив библиотекама за учешће у истраживању.

Д2 Лого и други визуелни елементи истраживања – садржи и слике екрана за све питања Интернет упитника.

Д3 Текст Интернет упитника – садржи комплетан текст упитника на српском и енглеском језику.

Д4 Комплетни квантитативни подаци добијени у првој фази истраживања – дати су збирни подаци за све одговоре (на које је то могуће применити), а одговори који откривају идентитет организације су анонимизирани.

Д5 Текст структурираног интервјуа – садржи комплетан текст структурираног интервјуа на српском и енглеском језику.

Д6 Резултати друге фазе истраживања – основни подаци за сваки од обављених интервјуа, као и главна запажања кандидата и изведени закључци за сваку од 10 посећених библиотека.

Д7 Резултати треће фазе истраживања - основни подаци за сваки од додатних разговора, као и додатна запажања и налази кандидата за сваку од 10 одабраних библиотека.

Д8 Библиотека 2.0 у Србији – подаци. У овом додатку су у три табеле представљени сви подаци који су прикупљени Интернет истраживањем о коришћењу сервиса Веб 2.0 у библиотекама у Србији. У првој табели дати су општи подаци о библиотекама као и подаци о активностима библиотеке путем друштвене мреже Фејсбук, у другој табели налазе се подаци о осталим сервисима Библиотека 2.0 и представљању библиотеке на Интернету, док су у трећој табели 13 дате релевантне Интернет адресе са којих су подаци прикупљени.

Д9 Слике и табеле

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ, уз напомену: Навести називе радова, где и када су објављени.

Sofronijevic, A., Milicevic, V. & Ilic, B. (2011). Enhancing Library Business Performance by Implementation of Enterprise 2.0 via Intrapreneurship: The Case of a Serbian Library, *Journal of Academic Librarianship*, 37(4), 358-362. (M23)

Sofronijevic, A. (2011). New Paradigm of Library Collaboration. in Gradmann, S. et al (Eds.): *Research and Advanced Technology for Digital Libraries - International Conference on Theory and Practice of Digital Libraries, TPDL 2011, Berlin, Germany, September 26-28, 2011. Proceedings. Lecture Notes in Computer Science 6966 Springer 2011, ISBN 978-3-642-24468-1. 519-522* (M33 – rangirano u WoS)

Sofronijević, A. (2013). Enterprise 2.0 in a Digital Library: Implementations and Outcomes. In: Cool, C., & Ng, K., B. (Eds.) *Recent Developments in the Design, Construction and Evaluation of Digital Libraries: Case Studies*, Igi Global: Hershey, PA, USA, 205-226. (M14)

Sofronijević, A. (2012). Changing the Way Employees Collaborate: How to Implement Enterprise 2.0 in a Library. in Yildiz, A., K. (ed.) *Management and Organisation in Information-Records Centers*. Beta: Istanbul, 135-168. (M14)

Sofronijević, A. (2012). Publishing Against the Machine: A New Format of Academic Expression for the New Scientist. in Tokar, A. et al (Eds.): *Science and the Internet*, Dusseldorf University Press, Dusseldorf. (M14)

Sofronijević, A., Milićević, V., & Ilić, B. (2013). Savremeni menadžment i promene vezane za automatizaciju intelektualnih poslova. *Tehnika - Menadžment*, 68(3), 533-538. (M52)

Sofronijević, A., & Vučenović, T. (2012). Nove uloge autora i čitalaca - automatizacija i upravljanje složenim procesima čitanja i pisanja. *Kultura*, (136), 24-44. (M52)

Sofronijević, A. (2010). Nova paradigma saradnje u bibliotekama - više od Web 2.0 tehnologija. *Kultura*, (129), 34-62. (M52)

Sofronijević, A. (2012). Enterprise 2.0 in a Library: European Perspective. in Ockenfeld, M., Peters, I. & Weller, K. (Eds.): *2. DGI Conference Proceedings, DGI Conference 2012,*

Dusseldorf, Germany, May 22 – 23, 2012, 89-101, ISBN 978-3-925474-72-9. 59-101. (M33)

Sofronijevic, A. (2011). Changes in reading research proposition: some psychological aspects of reading 2.0. In Proceedings of the 4th ACM workshop on Online books, complementary social media and crowdsourcing (pp. 57-60). ACM. (M33)

У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати изложени у овој дисертацији говоре да је кандидат Адам Софронијевић, мастер, остварио циљеве зацртане у пријави дисертације. Кандидат је детаљно анализирао кроз постојућу домаћу и светску научну литературу концепте Веб 2.0, Библиотека 2.0 и Предузеће 2.0 и њихов утицај на рад библиотека данас, те на промењен однос корисника и других група заинтересованих за рад библиотека према њеној улози и мисији. Кандидат је обавио два оригинална истраживања којима је стекао увид у степен примене ових концепата у библиотекама у Србији и Европи, а на основу добијених резултата формулисао препоруке за њихову успешну примену у библиотекама различитог типа, са различитом организационом културом и структуром. На основу резултата истраживања кандидат је дефинисао нову парадигму сарадње у библиотекама и њен значај за успешно пословање библиотека данас и у блиској будућности.

Сам текст дисертације, као и списак литературе наведен на крају рада, говоре да је Адам Софронијевић, мастер користио релевантну и савремену литературу, те да је постављене проблеме обрадио детаљно и сагледавајући их из разних углова. Овим радом Адам Софронијевић је на нови начин сагледао пословање библиотека данас и у блиској будућности успешно повезујући области библиотекарства, информатике и организационих наука.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Комисија сматра да је кандидат Адам Софронијевић, мастер у својој дисертацији *Нова парадигма сарадње у библиотекама* успешно обрадио ову комплексну и значајну тему, да је текст дисертације урађен према одобреној пријави дисертације, и да је реч о раду који представља оригинално и самостално научно дело.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже: Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати извештај о дисертацији *Нова парадигма сарадње у библиотекама* кандидата Адам Софронијевић и упуту га Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Београду, како би кандидат био позван на усмену одбрану рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. др Цветана Крстев, редовни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду

2. др Александра Вранеш, редовни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду

3. др Весна Милићевић, редовни професор
Факултет организационих наука Универзитета у Београду